

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2017

враховуючи сукупність суб'єктивних і об'єктивних чинників, а саме дослідження історико-правового аспекту розвитку інституту державної служби, дасть можливість оцінити позитивні і негативні аспекти змін з урахуванням попереднього досвіду, адже головна мета реформ полягає в утворення такої державної служби, яка б працювала на основі професіоналізму, стабільності та політичної нейтральності, була прозорою, відкритою, зрозумілою для громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іншин М.І. Історія виникнення, розвитку та формування державної служби в Україні [Текст] / М.І. Іншин // Юридична наука і практика. — 2011. — № 2. — 4-9 с.
2. Історія державної служби в Україні : у 5 т. / Голов. упр. держ. служби України, Ін-т історії НАН України; відп. ред. Т.В.Мотренко, В.А.Смолій. — К. : Ніка-Центр, 2009. — 5т.
3. Лаврінчук І. П. Правовий статус державного службовця як учасника трудових правовідносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / І. П. Лаврінчук. — К., 1999. — 186 с.
4. Оболенський О. Ю. Державна служба : [навч. посібник] / О. Ю.Оболенський. — К. : КНЕУ, 2003. — 344 с.
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
6. Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу : Указ Президента України від від 05.03.2004 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/278/2004>
7. Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80>
8. Реформа державної служби у питаннях та відповідях: практ. посібн. для керівн. служб управл. персоналом / М. Канавець [та ін.]. — К. : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2016. — 176 с.
9. Черноног Є. С. Державна служба: історія, теорія і практика : [навч. посіб.] / Є. С. Черноног. — К. : Знання, 2008. — 458 с.

ДО ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ФОРМ, ВИДІВ ТА МЕТОДІВ

ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Дибченко Я. П.,

Студентка I курсу магістратури ННІ права

Сумського державного університету
Науковий керівник: Чернадчук В. Д.
доктор юрид. наук, професор, завідувачий кафедри ЦПДФП ННІ права
Сумського державного університету

Фінансовий контроль є поняттям із досить широким та ємним змістом. Множинність видових категорій зумовлює питання їх розмежування, оскільки вони мають спільні риси за своєю спрямованістю та основною функцією – контролем. Саме тому виникають дискусії з приводу розмежування форм, методів та видів фінансового контролю, оскільки їх часто ототожнюють, що в свою чергу зумовлює плутанину у віднесенні певних елементів до конкретної категорії. Тому, необхідним є вирішення цієї проблеми та чітке розмежування форм, видів та методів фінансового контролю та визначення їх співвідношення.

Розмежування форм, видів та методів фінансового контролю доцільно розпочати з тлумачення понять «форма», «вид» та «метод» з метою визначення їх основної суті для подальшого дослідження.

У загальному значенні під формою розуміють зовнішнє вираження. Відповідно до тлумачного словника форма визначається як спосіб вираження змісту, який є невід'ємною його частиною та служить способом його вираження. Вид як категорія визначається у словнику як підрозділ системи, що входить до вищого розділу – роду. Метод – це спосіб теоретичного дослідження чи практичного здійснення чого-небудь [1, с. 3087-3088; 248; 1243]. Відповідно до іншого словника метод являє собою отримання соціологічних знань або сукупність використовуваних процедур, прийомів і операцій пізнання соціальної реальності [2].

Відповідно до наведених вище положень можна запропонувати такі визначення цих понять у сфері фінансового контролю:

- 1) форма фінансового контролю – це вираження основного змісту фінансового контролю, тобто, сукупності певного кола завдань для конкретної визначеної ситуації;
- 2) вид фінансового контролю – це складова частина фінансового контролю, яка має окремі характерні риси і у сукупності з іншими видами становить цілісну систему фінансового контролю;
- 3) метод фінансового контролю – це спосіб, який являє собою визначений послідовний процес проведення фінансового контролю.

Питання розмежування та співвідношення форм, методів та видів є актуальним, оскільки на сьогодні не зважаючи на чисельні дослідження, центром дискусії є конкретне визначення точних видів, форм та методів. Наразі одностайної думки не має. Так,

І. Стефанюк зазначає, що виділення видів фінансового контролю має ключове значення. Таке твердження пояснюється тим, що кожен вид контролю має свої визначені для суб'єктів фінансового контролю повноваження, в межах яких вони мають діяти. Спектр видів є досить широким та остаточно не сформованим, оскільки класифікація видів здійснюється за багатьма критеріями. Наприклад, за суб'єктним складом виокремлюють прямий, представницький, ініціативний, примусовий. За часом проведення виділяють попередній, поточний, наступний. Також, пропонуються й інші критерії [3, с. 42-44]. На підставі проведеного дослідження автор відносить попередній, поточний та наступний контроль до видів фінансового контролю, а не до форм, оскільки такі види є певними стадіями проведення фінансового контролю. О. О. Репетько у своїй праці досліджує проблеми розмежування форм та методів. Основним питанням у цій проблемі вважає відсутність чітких критеріїв для розмежування форм та методів фінансового контролю. Науковець при розмежуванні даних понять поділяє дослідників цього питання на дві групи. Перша група розуміє під формою фінансового контролю засоби вираження і реалізації функцій контролю та відносить до них ліцензування, експертизу, моніторинг, ідентифікацію та стандартизацію. Інша група вчених зазначає, що загалом форми фінансового контролю не існують, є лише методи фінансового контролю, під якими вони розуміють сукупність прийомів перевірки законних, доцільних та достовірних дій суб'єкта господарювання, до яких відносять аудит, ревізію, перевірку, обстеження та інвентаризацію. Однак, до останньої думки схильні не всі вчені, і визнають існування форм [4]. Також, форму визначають як вираження певної частини об'єкта фінансового контролю, до якого, вже після його визначення, застосовуються методи його дослідження та характеризується його вид [5, с. 292].

Проблема щодо розмежування видів та форм фінансового контролю чітко вирішена у проекті Закону України «Про державний фінансовий контроль». Особливістю проекту цього Закону є те, що у статтях 13 та 14 чітко розмежовані форми та методи фінансового контролю. Стаття 13 визначає, що видами фінансового контролю за часом проведення є наступні:

- 1) попередній – вид фінансового контролю, що здійснюється на етапі прийняття управлінських рішень та здійснення операцій з фінансовими і матеріальними ресурсами;
- 2) поточний – вид фінансового контролю, що здійснюється під час реалізації управлінських рішень та здійснення операцій з фінансовими і матеріальними ресурсами, прийнятих під час попереднього фінансового контролю;

3) подальший – вид фінансового контролю, що здійснюється під час закінчення реалізації управлінських рішень та здійснення операцій з фінансовими і матеріальними ресурсами. Також, виділено зовнішній та внутрішній контроль залежно від суб'єкта та об'єкта контролю. Щодо форм, то у статті 14 за волевиявленням визначені такі форми як обов'язковий та ініціативний. Різниця полягає у суб'єкті волевиявлення. Обов'язковий здійснюється за рішенням органів державної влади, ініціативний – за рішенням самого суб'єкта. Методи чітко визначені у статті 16 проекту цього Закону, до яких віднесено моніторинг, аналіз, інспектування, централізоване інспектування, децентралізоване інспектування, перевірка, ревізія, ідентифікація, ліцензування, фінансова експертиза, обстеження, фінансовий аудит, нагляд [6]. На сьогодні форми фінансового контролю визначені статтями 3, 4, 5 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». Такими є державний фінансовий аудит, інспектування та перевірка державних закупівель [7]. Тому надалі при дослідженні форм, враховуючи публічність фінансових правовідносин, варто проводити їх дослідження як категорій загального фінансового контролю.

На нашу думку, на підставі вище викладеного можна зробити висновок, що розробленість проекту цього Закону має відносно середній рівень, оскільки, вважаємо, що методи визначені у статті 16 є частково розмежованими з формами і тому частково відповідають змісту поняття методу. Однак, методи проекту Закону України «Про державний фінансовий контроль» включають в себе форми фінансового контролю, визначені у Законі України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», і тому виникає питання безпосередньо у законодавчій сфері. З приводу форм та видів, то їх виділення не є зовсім чітким. На нашу думку, відповідно до самого змісту поняття форми, вона є твердою, тобто такою, що не змінює свої характеристики за певними критеріями, оскільки зміст певної діяльності, тобто її функції і основні напрями та завдання, прямо встановлені законодавством і класифікації не підлягають. Визначення видів у цьому проекті, також, не має високої оцінки, оскільки, виходячи із зазначених видів та їх тлумачення, більшою мірою характеризують себе як стадії проведення фінансового контролю та виявляються як послідовні дії, кожна з яких обов'язково здійснюється. Співвідношення цих понять пов'язане із одночасним їх застосуванням. На підставі викладеного вважаємо, що форма є визначальною категорією при проведенні фінансового контролю. Кожна форма включає в себе та використовує певні види фінансового контролю, що використовують чітко визначені методи. Тому, можна зробити висновок, що ці поняття тісно взаємопов'язані і не можуть застосовуватись окремо.

Основними відмінностями є те, що форма являє собою зовнішній вираз фінансового контролю. Під видом фінансового контролю фактично розуміють один з його елементів, який має специфічні відмінні від інших ознаки. Метод виражається як сукупність засобів його проведення. Співвідношення цих понять полягає у тому, що кожна така категорія використовується у кожному випадку проведення фінансового контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Толковый словарь русского языка / [С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова]. – М. : «Азъ», 1960. – 3319 с.
2. Словник-довідник правових, політологічних, соціологічних та економічних термінів: навчальний посібник / [І. П. Байрак, В. К. Збарський, О. В. Грабовський, В. І. Курило, Л. І. Курило]. – К. : Міленіум, 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://elibrary.nubip.edu.ua/3910/1/%D0%A1%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%9A%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%9D%D0%98%D0%9A.pdf>.
3. Стефанюк І. Державний фінансовий контроль: класифікаційні характеристики / І. Стефанюк // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 4. – С. 42–51.
4. Репетько О. О. Методологічні підходи до розмежування форм і методів фінансового контролю в теорії та практиці державного управління / О. О. Репетько // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10roopdu.pdf>.
5. Ямненко Т. М. Форми реалізації фінансового контролю / Т. М. Ямненко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 2 (3). – С. 291–296.
6. Про державний фінансовий контроль : проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF1K400A.html.
7. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 07 серпня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Косиця О.О.,

*к.ю.н., викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Роль поліцейських органів важко переоцінити. Так, організація Vision of Humanity склала рейтинг найбезпечніших для життя країн під назвою Global Peace Index. Індекс